

Public and Private International Law Bulletin

Başvuru: 04.05.2019
Revizyon Talebi: 17.05.2019
Son Revizyon: 27.05.2019
Kabul: 28.05.2019
Online Yayın: 22.08.2019

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Turkuaz Kart Uygulaması

Dilara Karagül*

Öz

Bu çalışmanın amacı 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ile hayatımıza giren Turkuaz Kart uygulaması hakkında okuyucuya bilgi vermektir. Bu çalışma kapsamında, Turkuaz Kart sahibi olabilecek yabancılarda olması gereken nitelikler ve nitelikli yabancılar ile ilgili eski ve yeni düzenlemeler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca, Turkuaz Kart almak isteyen yabancılar için öngörülen başvuru koşulları ve başvuru prosedürü ele alınmıştır. Son olarak, Türkiye'deki Turkuaz Kart uygulaması ile Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nde olan benzer uygulamalar karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Turkuaz Kart, Nitelikli yabancılar, Çalışma izni, Uluslararası işgücü politikası

Practice of Turquoise Card

Abstract

The aim of this study is informing the reader about Turquoise Card which put into practice with International Labor Force Law. In the scope of this study, the foreigners who would like to take Turquoise Card, should have certain qualifications which is examined in the study. The new regulation and the previous regulation about qualified foreigners is examined comparatively. Procedure of application and the application conditions of Turquoise Card is examined. The similar practices in two different countries and Turquoise Card practice are compared in this study.

Keywords

Turquoise Card, Qualified foreigners, Work permit, International labor force policy

* Sorumlu Yazar: Dilara Karagül (Yüksek Lisans Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
E-posta: dilaradory@gmail.com ORCID: 0000-0003-1129-2646

Atf: Karagül D, "Turkuaz Kart Uygulaması" (2019) 39(2) PPIL 393. <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0012>

Extended Summary

Right of work is a fundamental right, which is defined in the constitution. However, foreigners' right to work is limited with in the law. Especially International Labourforce Law, and also the other laws restrict the foreigners right of work. According to general regulation, a foreigner is obliged to get work permit if he/she would like to work. Still, there are some regulations, which are exceptions for work permit. Policies that are supported work of foreigners, induce different regulations for foreigners work. To illustrate, qualified labourforce employment is supported policy in Turkey therefore, the Turquoise Card put into practice with a new regulation. The foreigners who can get Turquoise Card defined as *"In accordance with international labour policy, Turquoise Card is given to the foreigners whose application is approved according to their education, experience, contribution in science and technology, the impact of their activity or investment in Turkey on the economy and employment in the country as well as the recommendations of the International Labour Policy Advisory Board and procedures and principles determined by the Ministry"* in article 11/1 of International LabourForce Law (UİK). In particularly, Turquoise Card is given to qualified foreigners which is defined that *"...who have internationally recognized studies in the academic area, and those distinguished in science, industry and technology, areas of which deemed strategic from the point of our country, or those whose export, employment or investment capacity make significant contribution to national economy or expected to make such contributions shall be assessed as qualified foreigners."* in article 11/5 of Interantional Labourforce Law.

Employment of qualified foreigner labour is encouraged because of the belief of economic development influenced positively. To provide employment of qualified foreigner, some privileged rights are given to these foreigners. Except of right to elect and be elected, compulsory military service and right to restrict for only Turkish citizen; the owners of Turquoise Card have equal rights with Turkish citizen. This means, qualified foreigners have lots of privileged rights compare to the other foreigners. The scope of qualified foreigners is determined in the International Labourforce Law and also Turquoise Card Regulation. However the scope of Turquoise Card Regulation is larger than scope of International Labourforce Law. Even if the statute Therefore we criticize that, the regulation exceed the limit because, the general rule says regulations are prepared accordance the statute. If there is not a given authority to executive organ, the regulations prepared by executive organ cannot exceed the limitation determined with statute.

Before Turquoise Card practice, there was also similar regulations to benefit from qualified foreigners. To increase foreign investment, the key personnel of companies in specific qualified could work without work permit. Moreover, in current situation, Turquoise Card is not only way to support foreign workers. There are exceptions of

work permit like exceptional work permit practice. This practice also enable to some foreigners get work permit easily than normal procedure.

The application procedure of Turquoise Card is determined in Turquoise Card Regulation. Because it is an exceptional way, there are some limitations to get this card. One of the limitations of practice of Turquoise Card is period of transition. The aim of period of transition is determination whether is the foreigner qualified or not. In this period, the applicant of Turquoise Card is observed to confirm whether foreigner is suitable for qualified foreigner. Moreover, if the owner of Turquoise Card continuously two years live abroad or does not work continuously one year, the Turquoise Card is canceled.

Not only the owner of Turquoise Card, but also the family of owner benefit from rights provided by Turquoise Card. The family members who can benefit from the rights are Turquoise Cards owner's spouse and children who are dependent.

The Turquoise Card is not the first practice to encourage employment of qualified labourforce, there are also similar practices like Blue Card in EU and Green Card in USA. Blue Card is an EU practice to support qualified labourforce work in EU countries. Council Directive of 2009/50/EC of 25 May 2009 regulates the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment. Which foreigners are counted as highly qualified is determined in the directive. There are similarities in scope of practices between Turquoise Card and Blue Card. Green Card is an American practice provides easiness to get work permit. The scope of Green Card practice is wider than the other two practices. Qualified foreigners are privileged to get Green Card. In addition, there are different categories that people can get Green Card for example; mother or father of an American citizen can get this card. Moreover, there are lotteries distributes Green Card.

Turkuaz Kart Uygulaması

Giriş

Çalışma hakkı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda herkes için öngörölmüş temel bir haktır. Fakat, Türkiye'de yabancıların temel hak ve özgürlükleri sadece kanunla sınırlandırılabilir. Yabancıların çalışma hakkı, başta Uluslararası İşgücü Kanunu olmak üzere, diğer kanunlar ile de sınırlandırılmıştır. Öncelikle bir yabancı ülkemizde çalışmak istiyorsa, çalışma izni almak zorundadır. Çalışma izni kanunla belirli süreler ile kısıtlanmıştır. Ancak, uluslararası işgücü politikamız ile bazı kimselere çalışma izni alma ve prosedür konusunda daha imtiyazlı haklar sağlanmıştır. Olağan prosedürlerin dışına çıkarak yabancıların ülkede bazı imtiyazlı haklar ile çalışmasına imkân tanıyan uygulamalar çalışma izninden muafiyet, istisnai çalışma izni ve Turkuaz Kart'tır.

Bazı yabancıların ülkemize gelmesi ve ülkemizde ekonomik faaliyet göstermesi, iktisadi açıdan bize faydalı olabileceği ve istihdam gücünü arttırabileceği gerekçesi ile teşvik edilmektedir. Çalışma izni prosedürüne getirilen istisnalar, bazı yabancıların ülkemize katkı sağlayabileceğine yönelik beklentilere dayanılarak getirilmiştir. Uluslararası işgücü politikamız çerçevesinde buna yönelik düzenlemeler yapılmakta ve güncellenmektedir.

Turkuaz Kart, bu çalışmanın ana konusudur. Çalışmamızda, Turkuaz Kart alabilecek kimselerin kimler olduğuna ve bu kimselere neden imtiyaz verilmek istendiğini ele alacağız. Nitelikli işgücü istihdamı için öngörölen Turkuaz Kart, Uluslararası İşgücü Kanunu ile hayatımıza giren yeni bir uygulamadır. Bu nedenle eski düzenlemeler ve başka ülkelerdeki benzer uygulamalar ile karşılaştırmalı olarak tatbiki tartışmanın gerekli olduğunu düşünüyoruz. Turkuaz Kart uygulamasına neden ihtiyaç duyulduğu ve bu uygulamanın hayatımıza neler kazandırdığını açıklamaya çalışacağız. Turkuaz Karta yönelik düzenlemeler ile ilgili eleştirilerimize de çalışmamızda yer vereceğiz.

Turkuaz Kart uygulamasının mevzuatta yer aldığı haliyle, başvuru koşulları ve başvuru süreci çalışmamızda detaylı bir biçimde incelenecektir. Başvurunun reddi veya iptali halleri için mevzuatta belirtilen hususlar ele alınacaktır.

I. Yabancıların Türkiye'de İstihdamı

A. Yabancı Kavramı

Yabancı; Uluslararası İşgücü Kanunu¹ bakımından “*Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi*” olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda yabancı, başka bir devletin vatandaşı olabileceği gibi uluslararası koruma sahibi veya vatansız

1 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu RG. T: 13/8/2016 Sayı: 29800

da olabilir². Birden çok vatandaşlığı olan kimseler ise vatandaşlıklarından biri Türk vatandaşlığı olmadığı sürece yabancı sayılırlar. Çifte vatandaş olup, Türk vatandaşlığı da olanlar için Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un³ 4. maddesi uyarınca sadece Türk vatandaşlıkları nazara alınır⁴.

Devletler Hukuku Enstitüsü ise yabancıyı “*bir devlet ülkesinde bulunup da o devletin uyruklüğünü iddiaya hakkı olmayan kimse*” olarak tanımlamıştır. Yaygın olarak kabul gören tanım da budur⁵.

B. Uluslararası İşgücü Politikası

Uluslararası işgücü politikası kavramı ilk kez Uluslararası İşgücü Kanunu ile hukukumuzda yer almıştır. Uluslararası işgücü politikasının nasıl belirleneceği UİK'in 4. maddesi 2. fıkrasında yer almaktadır. İlgili fıkrada, politikanın belirlenmesinde uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmelerin takip edileceği belirtilmektedir. Ayrıca, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma plan ve programları, yabancının uyruğunda bulunduğu ülkeyle ikili ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, Göç Politikaları Kurulu kararları da baz alınarak politika geliştirilecektir. Aynı zamanda kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı da göz önünde bulundurulacaktır⁶.

Uluslararası işgücü politikasını belirlemeye Bakanlık⁷ yetkilidir (UİK md.4/1). Bakanlık politikayı belirlerken Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu kararlarını dikkate almalıdır. Hükmün dördüncü fıkrası ve devamında Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunun kuruluş esasları ve görevleri yer almaktaydı. Ancak, 2/7/2018 tarihli KHK-703/212 ile bu fıkralar hükümden çıkarılmıştır. Ancak birinci fıkrada Kurula danışılacağına dair hüküm halen korunmaktadır. Bu yönüyle Kurulun kimlerden oluşacağı ve neler yapacağı konusunda bir kanun boşluğu oluşmuştur. Ancak Bakanlık bünyesindeki değişiklikler göz önüne alındığında, oluşacak yeni sisteme göre Kurulun yeniden kurulacağı kanımızca öngörülebilir bir gerçektir.

Kanunun gerekçesinde, Uluslararası işgücü politikasının, yalnızca çalışma iznine yönelik salt bir prosedür olmadığı, aksine başvuru aşamasından iznin verilmesine kadar tüm aşamaları kapsayan ve ülkenin ihtiyaçlarına göre belirlenen, aynı zamanda Göç Politikaları Kurulu kararlarına da ışık tutan bir politika olduğu belirtilmiş ve

2 Aysel Çelikel and Günseli Öztekin Gelgel, *Yabancılar Hukuku* (23rd edn, Beta 2017) 16.

3 RG. 12.12.2007 Sayı : 26728 Kanun no: 5718.

4 Nuray Ekşi, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (4th edn, Beta 2016) 41.

5 Çelikel and Öztekin Gelgel (n 2) 16; Rona Aybay, *Yabancılar Hukuku* (3rd edn, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2010) 16.

6 Detaylı bilgi için bkz. Mütcahit Yılmaz, *Türk Yabancılar Hukukunda Çalışma İzni* (On İki Levha Yayıncılık 2017) 103 vd.

7 Yeni düzenleme ile adı “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” olarak değişmiştir.

bu sebeple kanunun getirdiği önemli yeniliklerden biri olarak ifade edilmiştir⁸. Bu politika, işgücü göçü yönetiminin çerçevesini oluşturmaktadır⁹.

C. Çalışma İzni Esasları

Türkiye’de çalışmak isteyen yabancılar UİK uyarınca çalışma izni almak mecburiyetindedirler (UİK md. 6/2). Kanunda bazı işkolları için ön izin alınması öngörülmüştür. Sağlık¹⁰, eğitim¹¹ ve Ar-Ge hizmetleri’nde¹² çalışacak yabancılar ve öğretim görevlisi¹³ olarak çalışacak yabancıların kanunda belirtilen yetkili kurumlardan ön izin almaları gerekmektedir (UİK md. 8).

Kanunda sayılan çalışma izni türleri ise; süreli çalışma izni¹⁴, süresiz çalışma izni¹⁵, bağımsız çalışma izni¹⁶, Turkuaz Kart¹⁷, istisnai çalışma iznidir^{18, 19}. Bazı yabancılar ise çalışma izni almaktan muaflardır²⁰.

II. Turkuaz Kart

A. Kapsamı

1. Genel Olarak

Genel olarak Turkuaz Kart, yabancıların bulunduğu ülkede yaşamasını ve aynı zamanda çalışmasını kolaylaştıran uygulamalardan biridir²¹. Bu uygulama, Uluslararası İşgücü Kanununun getirdiği yeniliklerden biridir. Turkuaz Kart, ülke ekonomisine, bilime faydalı olabilecek kimselere kolaylık sağlayarak, onlardan bu

8 Kanunun gerekçesi için bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi, ‘Uluslararası İşgücü Kanunu Tasarısı’ 2016) 23 <<https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0727.pdf>> accessed 22.05.2019.

9 Çelikel and Öztekin Gelgel (n 2) 187.

10 Yetkili kurum: Sağlık Bakanlığı

11 Yetkili kurum: Milli Eğitim Bakanlığı

12 Yetkili kurum: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

13 Yetkili kurum: Yükseköğretim Kurulu

14 “Belirli bir işyerinde veya bunların aynı işkolundaki işyerlerinde belirli bir işte çalışmak şartıyla ilk başvuruda en çok bir yıl geçerli çalışma izni verilir” (UİK md.10/1).

15 “Türkiye’de uzun dönem ikamet izni veya en az sekiz yıl kanuni çalışma izni olan yabancılar süresiz çalışma iznine başvurabilir” (UİK md. 10/3).

16 “Profesyonel meslek mensubu yabancılara, diğer kanunlarda belirtilen özel şartların sağlanması kaydıyla bağımsız çalışma izni verilebilir” (UİK md.10/6)

17 Detaylı bilgi için bkz. aşağı II. Turkuaz Kart.

18 UİK md. 16.

19 Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekşi, (n 4) 243 vd; Çelikel and Öztekin Gelgel, (n 2) 195 vd.

20 “6102 sayılı Kanuna göre kurulmuş anonim şirketlerin Türkiye’de ikamet etmeyen yönetim kurulu üyesi ve diğer şirketlerin yönetici sıfatı olmayan ortağı ile Türkiye’de gerçekleştirdiği faaliyetleri yüz seksen gün içinde doksan günü geçmeyen sınırötesi hizmet sunucusu, çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilir.” (UİK md. 13). Ek olarak, yabancı ülkelerin diplomatik ve konsüler temsilciliklerinin bağlı birimi olarak faaliyet gösteren kurumlarda görevli yabancılar ile yabancı ülkelerin diplomatik ve konsüler temsilciliklerinde görevli personelin özel hizmetinde çalışan yabancılar da çalışma izninden muaflardır (UİK md. 14). Baki Erken, *Türkiye’de Yabancıların Çalışması* (Seçkin 2018) 111 vd.

21 Çelikel and Öztekin Gelgel (n 2) 197.

ülke için faydalanmayı amaç edinen bir düzenlemedir. Turkuaz Kart başvurusu ve değerlendirme esasları yönetmelikte düzenlenmiştir²².

Turkuaz kart “*Uluslararası işgücü politikası doğrultusunda; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye’deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri ve Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre başvurusu uygun görülen yabancılara*” verilir (UİK md.11/1). Turkuaz kart; eğitim düzeyi yüksek, alanında başarılı, ülke ekonomisine katkıda bulabilecek, bilimsel açıdan ülkeye faydalı olabilecek kimseler için imtiyaz sağlayan bir düzenlemedir.

Turkuaz Kart herkese verilememektedir. Kanunun son fıkrası uyarınca geçici koruma sahipleri Turkuaz Kart sahibi olamazlar. Günümüzde Suriye’deki iç savaştan dolayı ülkemize gelen yabancıların azımsanamayacak bir kısmı ülkemizde geçici koruma kapsamında ikamet etmektedirler. Bu kişiler gerekli kriterleri karşılarsa dahi Turkuaz Kart sahibi olamazlar. Ancak geçici koruma kapsamında olmayan Suriye vatandaşlarının, nitelikli yabancı olarak kabul edilenlerinin bu imkanlardan yararlanabilmesi mümkündür²³.

Kanunda kapsam dışı bırakılan sadece geçici koruma sahipleri olduğundan dolayı mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma sahipleri ve vatansız kimselerin Turkuaz Kart almalarına engel yoktur²⁴. Ancak durum “şartlı mülteciler” için tartışılabilir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda²⁵ şartlı mülteci statüsü “*Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı*” (md.62) zulüm görme tehlikesinde olan ülkesine dönemeyen ve dönmek istemeyen kimselere verilmektedir. Ancak bu kişilerin kalıcı olarak Türkiye’de kalması değil, güvenli üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar ülkede kalmaları planlanmaktadır. Aslında şartlı mülteci statüsünde bulunan kimlerin ülkemizde kalıcı olarak kalmaları değil burayı transit bir geçiş için kullanmaları öngörülmektedir. Şartlı statünün düzenleniş amacına bakılacak olursa, Turkuaz Kart sahiplerinden elde edilmek istenen faydaya uygun düşmediği düşünülebilir. Çünkü Turkuaz Kart, ülkede faaliyet gösterebilecek nitelikli yabancılara ek imkanlar sağlayan bir düzenlemedir. Ancak bu imkanlar geçici olmak üzere değil, aksine ülkede kalıcı olarak bilimsel faaliyetler, yatırımlar, çalışmalar yapması düşünülen kimselere verilmek üzere tanınmaktadır. Ülkeden gideceği düşünülen bir kimsenin ülkenin kalkınması adına ne kadar verimli çalışmalar gösterebileceği şüphe duyulacak bir olgudur. Şartlı mülteci statüsünde bulunan

22 Turkuaz Kart Yönetmeliği RG. T:14.03.2017 Sayı:30007

23 Hasan Alparslan Ayan, ‘Türk Hukukunda Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Çalışma Şartları’ (2018) 1(1) Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 53, 62.

24 Cansu Kaya, ‘Türkiye’de Geçici Koruma Statüsü Sahibi Yabancıların Çalışma Hakları’ (2017) 1(5) Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 57, 72.

25 RG. 04.04.2013 Sayı: 28615 Kanun No: 6458.

kimselerin güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi durumu, kanımızca Turkuaz Kart ile elde edilmek istenen amaca ters düşen bir durum yaratmaktadır. Turkuaz Kart verilmesi için yapılacak incelemede bu husus mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Uygulamada, şartlı mültecilerin güvenli üçüncü bir ülkeye yerleştirilme oranlarının çok düşük olduğu ifade edilmektedir²⁶. Bu nedenle *Ekşi*, şartlı mültecilerin güvenli üçüncü ülkelere yerleştirilmesinde bir garanti bulunmadığını söylemektedir²⁷. *Doğan* ise, bu kimselerin ülkede kalıcı olduklarını kabul etmenin yanlış olmayacağını ileri sürmektedir²⁸.

Esasen, şartlı mültecilerin Turkuaz Kart almalarına engel bir durum bulunmamaktadır. Ancak biz burada şartlı mülteci statüsünün durumu ve Turkuaz Kart'ın verilmiş amacının bağdaşmayacağı hususuna işaret ettik. Ancak uygulamanın durumu göz önüne alınırsa, bu kimselerin ülkemizde kalmaya devam etmesi, güvenli bir üçüncü ülkeye gönderilememeleri ve bu nedenle kendilerini bu ülke için kalıcı olarak görmeleri mümkün olabilir. Kanaatimizce, Turkuaz Kart başvurusunun değerlendirme sürecinde ve geçiş süreci boyunca yukarıda bahsettiğimiz olgular dikkatlice incelenerek karara varılmalıdır.

2. Nitelikli Yabancı

Turkuaz Kart, “nitelikli yabancı” olarak kabul edilen kimselere verilebilir. Nitelikli yabancı “*akademik alanda uluslararası kabul görmüş çalışmaları bulunanlar ile bilim, sanayi ve teknolojiye ülkemiz bakımından stratejik kabul edilen bir alanda öne çıkmış olanlar ya da ihracat, istihdam veya yatırım kapasitesi olarak ulusal ekonomiye önemli katkı sağlayan ya da sağlaması öngörülenler*” olarak kanunda tanımlanmıştır (ÜİK md.11/3). Yönetmelikte ise Turkuaz karttan yararlanabilecek kimseler için daha geniş bir kapsam öngörülmüştür²⁹. Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler açısından uluslararası düzeyde başarılı olanlar ve Türk kültürünün tanıtılmasına katkı sağlayabilecek kimseler de Turkuaz Kart alabilecek kimseler olarak düzenlenmiştir. Yönetmelikle kapsama dâhil edilen kimselerin, Turkuaz Kart ile elde edilmek istenen menfaate uygun kimseler olduğu aşikârdır. Ancak, nitelikli yabancı

26 Ekşi (n 4) 162; Vahit Doğan, *Türk Yabancılar Hukuku* (Savaş Yayınevi 2017) 146.

27 Ekşi (n 4) 162.

28 Doğan (n 26) 146.

29 TKY. madde 5 uyarınca, “*Turkuaz Kart;*

a) *Eğitim düzeyi, ücreti, mesleki bilgisi ve deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ve benzeri nitelikleri itibarıyla yüksek nitelikli işgücü olarak değerlendirilen,*

b) *Yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü, bilimsel ve teknolojik gelişmeye yaptığı katkı ve benzeri özellikleri itibarıyla yüksek nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen,*

c) *Bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkı sağlayan veya bilim, sanayi ve teknoloji alanlarında uluslararası düzeyde ülke menfaatleri açısından stratejik kabul edilen çalışmalar ve araştırmalar yapan bilim insanı veya araştırmacı,*

ç) *Kültürel, sanatsal veya sportif faaliyetler açısından uluslararası düzeyde başarılı olan,*

d) *Türkiye'nin veya Türk kültürünün uluslararası tanınırlığına veya tanıtımına katkı sağlayan, Türkiye'nin milli menfaatlerine ilişkin hususlarda uluslararası düzeyde faaliyette bulunan, yabancılara verilebilir.”*

tanımındaki kapsamın yönetmelik ile genişletilip genişletilmemiş olduğu kanımızca tartışılabilir bir meseledir. Öncelikle idarenin düzenleme yetkisini kullanabilmesi için kanunla düzenlenmiş bir alan olması gerekir. İdare yasama organı gibi daha önce düzenlenmemiş bir alanı kendince düzenleyemez. İdarenin düzenlemelerinin kanuna dayanması gerekir^{30,31}. Ayrıca idarenin düzenleyici işlem yapabiliyor olmasının “yasama yetkinin devredilmezliği” ilkesinin sınırlarını aşmamasıdır³². Sınırların ölçütü kesin olarak belirlenmemiştir³³. Ölçüt somut uyuşmazlıklara göre belirlenebilir³⁴. AYM’nin kimi kararlarında idarenin kendisine verilen bir yetkiyi kullanmasına rağmen konunun yasama organı tarafından düzenlenmesi gerektiğine ilişkin kararları da mevcuttur³⁵.

Esasen “nitelikli yabancı” kanunla düzenlenmiş bir alandır. Nitelikli yabancıların kimler olabileceği kanunda sayılmıştır. Ancak yine ilgili kanunun 25. maddesi uyarınca, idareye “*çalışma izni hükümlerinin istisnai uygulanması ve bu kapsama alınabilecek; gerçek kişi yabancıların eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, şirket ortaklarının sermaye payı ile tüzel kişilerin yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri*” hakkında yönetmelik çıkartma yetkisi tanınmıştır. Bu düzenleme göz önüne alındığı takdirde, nitelikli yabancı için kanunda yapılan tanımlamanın sınırlayıcı bir düzenleme olmadığı ve kapsamın genişletilebileceği yorumu yapılabilir. Turkuaz Kart Yönetmeliği, kanuna dayanan bir yönetmelik olmakla beraber, kanunda çalışma izni hükümlerinden istisna tutulabilecek kimselerin kapsamını belirleme yetkisinin de yine kanunla idareye verildiği görülmektedir. Kanımızca, kanunda yer alan tanımın sınırlayıcı olmadığını belirten “gibi, benzeri” biçimde ifadeler kullanılması daha isabetli olur.

30 Burak K. Öztürk, *Fransız ve Türk Hukukunda İdarenin Düzenleme Yetkisinin Kapsamı* (Yetkin Yayınları 2009) 143; Turan Güneş, *Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri* (Sevinç Matbaası 1965) 81 vd; A. Şeref Gözübüyük and Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt I Genel Esaslar*, vol I (Turhan Kitapevi 2014) 97 vd; Kemal Gözler and Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri* (Ekin Kitapevi Yayınları 2017) 421.

31 Anayasa Mahkemesi idarenin düzenleme yetkisi için “...Anayasa’da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa’da öngörülen ayrık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez” demiştir. AYM, E. 1993/5, K. 1993/25 T. 06.07.1993. RG. 25.02.1995 Sayı: 22213, Gözübüyük and Tan, (n 30) 99 dipnot 290.

32 “Anayasa’nın 7. maddesine göre, yasama organı Anayasal sınırlar içinde kalmak kaydıyla, herhangi bir alanı düzenleme yetkisine sahip bulunmaktadır. Ekonomik olayların niteliği, gelişen koşul ve durumlara göre sık sık değişik önlemler alma, bunları kaldırma ve süratli biçimde hareket etme zorunluluğu, yasama organının yapısı ve işleyiş biçimi yasama organının yürütme organını yetkilendirmesini gerekli kılabılır. Bu gibi durumlarda yasama organı, temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakabilir” AYM, E. 2002/39, K. 2004/125, T. 29.12.2004, Öztürk, (n 30) 145.

33 Sınırın belirlenmesine dair görüşler için bkz. Güneş (n 30) 120.

34 Öztürk (n 30) 147.

35 “3029 sayılı Yasa ile Bakanlar Kuruluna tanınan yetki son derece sınırsızdır ve açık değildir. Yasada sadece Toplu Konut Fonuna alınacak miktar belirlenmiş, diğer hususların tespiti yürütme organına bırakılmıştır. Bunlar arasında kanunla düzenlenmesi gereken yönler vardır. Uygulamanın yaygınlaştırılması durumunda yasama organınca düzenlenmesi gereken esasların neler olabileceği daha da belirgin hale gelmektedir. Yabancıların alacağı arazinin azami miktarı, emlakın adedi, alınma amaçları Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin devamı süresi, satın alınacak arazi ya da emlakın yeri, satın alınmanın koşulları, devir ve ferağde uygulanacak ilkeler hep yasa ile düzenlenmesi gereken hususlardandır. Bütün bu yönlerde yasama organının serinkanlı ve objektif değerlendirmesine gereksinim vardır.” AYM, E. 1984/14, K. 1985/7 T. 13.06.1985 RG. 24.08.1985 Sayı: 18852, ibid.

Nitelikli yabancı istihdamının ülke ekonomisinin gelişmesini ve ülkenin kalkınmasını destekleyeceği düşüncesi, ülkeleri yetişmiş yabancı işgücünün ülkelerine gelmesi için ortam hazırlamasına neden olmaktadır³⁶. Farklı ülkelerde de bu nedenle benzer uygulamalar olduğu gözlenmektedir. Bu konu aşağıda daha detaylı işlenecektir.

a) İstisnai Çalışma İzni Alabilen Kişiler ile Nitelikli Yabancıların Karşılaştırılması

UİK 16. maddesinde bazı kişilere, çalışma izni başvuru usulüne, değerlendirme şartlarına ve sürelerine ilişkin hükümlerde birtakım istisnalar tanınabileceği düzenlenmiştir. Kanun kapsamına “*eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli işgücü olarak değerlendirilen*” kimseler girmektedir. Yine Turkuaz Kart da alabilecek olan “*bilim ve teknolojiye katkısı, yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen*” kimseler ve “*alanındaki başarısı ile uluslararası düzeyde temayüz etmiş olarak bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif amaçla Türkiye’ye gelenler*” istisnai çalışma izni³⁷ alabilirler. İstisnai çalışma izninin kapsamı bu kimseler ile sınırlı değildir. Uluslararası koruma kapsamında olanlar, Türk vatandaşı ile evli olanlar, KKTC vatandaşı olanlar, AB üyesi ülke vatandaşları, Türk soylular, diplomatik dokunulmazlık sahipleri, sınır ötesi sunucuları ve belirli projeler için istihdam edilen kimseler de istisnai çalışma izni alabilirler. İstisnai çalışma izni de yine nitelikli işgücünün ülkemize gelmesi için yabancılara kolaylık sağlayan düzenlemelerden biridir. Böyle bir uygulama daha önceden de mevcuttu. Turkuaz Kart uygulamasına ayrıca ihtiyaç olup olmadığı tartışılabilir bir meseledir.

Turkuaz Kart, sadece çalışma izni almayı kolaylaştıran bir uygulama değildir. Turkuaz Kart sahipleri süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır (UİK md. 11/4). İstisnai çalışma izni ise yabancıların çalışma izni alması için gereken prosedürün kısaltılması ve daha kolay çalışma izni alınmasına yönelik bir düzenlemedir. Nitelikli yabancıyı ülkemize getirme politikası çerçevesinde prosedürü hızlandırıcı düzenlemelerin bu emeli gerçekleştirmek için yeterli bir yöntem olmadığı söylenebilir. Bu kimselerin ülkede yaşamasını kolaylaştırıcı, haklarının daha geniş tutan düzenlemeler, nitelikli yabancıların ülkemizi tercih etmesi için daha çekici imkanlar sunan düzenlemelerdir. Bu nedenle istisnai çalışma izni düzenlemesinin yanında Turkuaz Kart düzenlemesinin bulunması nitelikli yabancı istihdamı politikası için yerinde bir düzenlemedir.

Turkuaz Kart sahibi olacak nitelikli yabancıların kapsamı istisnai çalışma izni alabilecek kimselere nazaran daha dardır. Bazı kriterler benzer olarak gözükmekte ise

³⁶ Doğan (n 26) 209.

³⁷ Detaylı bilgi için bkz. Ekşi, (n 4) 246; Çelikel and Öztekin Gelgel (n 2) 198.

de, ortak kriterdeki her istisnai çalışma izni alabilecek kimsenin Turkuaz Kart almaya hak kazanabileceği anlamı çıkmamalıdır. Bir örnekle açıklayacak olursak, alanında uluslararası düzeyde başarılı bir sporcu hem istisnai çalışma izni alabilecek kimse kapsamına hem de Turkuaz Kart alabilecek kimseler kapsamına girmektedir. Ancak bir kulüp ile anlaşılan sporcunun çalışma izni prosedürünün kısılması için istisnai çalışma izni alması mümkünse de bu kimsenin ülkeye getireceği başarı ve sporcunun vazgeçilmezliği bakımından Turkuaz Kart almaya uygun olmaması mümkündür. Turkuaz Kart için gerekli değerlendirme koşulları çok daha ağırdır. Bu konu aşağıda daha detaylı işlenecektir.

b) Kilit Personel ile Karşılaştırılması

Doğrudan Yabancı Yatırım Kanununa tabi işyerlerinde kilit personel çalıştırılması, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımcılar Kanunu'nda öngörülen ve çalışma izninde kolaylık sağlayan uygulamalardan biridir. "Kilit Personel" kavramı Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik'de³⁸ ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Ancak 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunun yürürlüğe girmesi ile 4817 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle DYYPIY de hukuki dayanaktan yoksun kalmıştır. UİK madde 25'te DYYK kapsamındaki yabancı yatırımlarda çalışacak personel için Ekonomi Bakanlığı³⁹ ile ortak bir yönetmelik çıkarılması öngörülmüştür. Ancak henüz böyle bir yönetmelik yayınlanmış değildir.

Erken, bu süreçte DYYPIY'nin yürürlükte olduğunu savunmaktadır⁴⁰. Erken'nin bu görüşünün hukuki desteği olarak UİK'in 26. maddesi ve geçici madde 1 hükmü gösterilebilir. UİK madde 26 uyarınca diğer mevzuatta mülga Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna yapılan atıfların Uluslararası İşgücü Kanuna yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddenin amacı başkaca alanları düzenleyen kanunlarda yapılan atıfların dayanaksız kalmasının önlenmesidir. Ancak kilit personel kavramını bu mevzuattan önce geçerli olan ve bu mevzuatta kendine yer bulamamış bir kavramdır. Bu kavram daha önceki kanunda yer aldığı için yönetmelikte kendine yer bulmuştur. Kavramın dayanağı olan bir kanun hükmü bulunmadığından kilit personel uygulamasının son bulduğunun kabulü gerekir. Geçici 1. maddenin 4. fıkrasında mülga kanun döneminde yapılan düzenlemeleri, benzer konularda yeni düzenlemeler yapılmamışsa, ayakta tutmaya yönelik bir irade vardır. Hükme göre, Kanunun uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapılan kadar mevcut düzenlemelerin UİK hükümlerine aykırı olmayan hükümleri uygulanmaya devam edecektir. Ancak, kilit personel kavramına dayanak DYYK'nın 3. maddesinin g bendinde yer alan kilit personel tanımı da yürürlükten kaldırılmıştır. Kilit personel kavramının sadece

38 RG. T: 29.08.2003 Sayı: 25214.

39 Şu anki adı Ticaret Bakanlığı

40 Erken (n 20) 166 vd.

mülga kanun ile birlikte kaldırılmış olması değil, dayanağı olan diğer bir kanundan kaldırılması da düşünüldüğünde, kanuna dayanmayan bir yönetmelik maddesi hukuken geçersiz olacağından, kanımızca, bu hükümlerin halen yürürlükte olduğunu savunmak temel hukuk bilgisi çerçevesinde isabetli bir yorum olmayacaktır. Bu bakımdan geçici madde 1 fıkra 4 hükmü de kilit personel uygulamasının devam etmesi için yeterli bir dayanak değildir. Fakat Çalışma Bakanlığına bağlı Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünün resmi internet sayfasında da kilit personel ile ilgili bilgiler ve mevzuata yönelik bilgiler halen bulunmaktadır⁴¹.

Çalışmamızda, önceki mevzuatın düzenlemesi olan Kilit Personel kavramının kapsamı ve yeni bir düzenleme olan Turkuaz Kart'ın kapsamı karşılaştırılacaktır.

Kilit Personel⁴²'in nitelikleri yönetmelikte tanımlanmıştı. Buna göre; (1)şirketin üst yönetiminde ya da yürütme pozisyonunda çalışan, (2)şirketin tamamını veya bir bölümünü yöneten, (3) şirketin denetçilerinin, idari veya teknik personelinin işlerini denetleyen veya kontrol eden, şirkete yeni personel alan ya da mevcut personelin işine son veren veya bu konularda teklif yapan kimseler eğer şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, şirket müdürü, şirket müdür yardımcısı ve benzeri mevkilerde görev yapan kişiler ise Kilit Personel kabul ediliyorlardı. Bunlara ek olarak şirket hizmetleri, araştırma cihazları, teknikleri veya yönetimi için temel bilgilere sahip kimseler ve irtibat bürolarında yurt dışındaki ana şirket tarafından adına yetki belgesi düzenlenen kimselerden en fazla bir kişi de kilit personel kabul edilmekteydi. Görüldüğü üzere şirketin yönetiminde etkin rol alan kimselerin çalışma izni almasına ve kimi istisnalardan faydalanmasına yönelik düzenlemeler önceki mevzuat döneminde de yer almaktaydı. Yeni düzenlemeye göre UİK md. 13 uyarınca; “anonim şirketlerin Türkiye’de ikamet etmeyen yönetim kurulu üyesi ve diğer şirketlerin yönetici sıfatı olmayan ortağı” çalışma izninden muaf tutulmuşlardır. Görüldüğü üzere, sadece şirket sahibi yatırımcıya değil, şirketin faaliyetlerini sağlayan yönetici kimlere çalışma iznine yönelik istisnaî imkanlar bugün de tanınmaktadır. Ancak önceki mevzuatta çalışma izninden muafiyete göre kapsamın daha geniş tutulduğu söylenebilir.

Kanımızca daha önce kilit personel statüsüne girebilecek kimselerin Turkuaz Kart başvurusunda bulunmaları da mümkündür. Turkuaz Kart düzenlemesinin kapsamı incelenerek, fikrimizi tartışacak olursak, öncelikle nitelikli yabancı kapsamına giren “*ihracat, istihdam veya yatırım kapasitesi olarak ulusal ekonomiye önemli katkı sağlayan ya da sağlaması öngörülen*” kimselerin kimler olduğunun analizini yapılmalıdır. Buna göre, yabancı yatırımların ülkenin yatırım kapasitesini arttıracaklarını öngörmek ve istihdam kapasitesini arttıracaklarını düşünmek doğru bir tespit olacaktır.

41 Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ‘Doğrudan Yabancı Yatırımlar’ 2018) <<https://www.ailevecalisma.gov.tr/uigm/yabancilar/dogrudan-yabanci-yatirimlar/>> accessed 22.05.2019.

42 Detaylı bilgi için bkz. Gülören Tekinalp, *Türk Yabancılar Hukuku* (8th edn. Beta 2003) 154 vd.

Yabancı yatırımlarda yönetim görevlerini üstlenen kimselerin de kanunda belirtilen kapsam içine dahil olduğu ifade edilebilir. Burada sadece şirket sahibini yani yatırımı ülkeye getiren kimseyi kanun kapsamına almak, düzenlemenin amacına ters düşen bir yorum olacaktır. Ancak kanımızca irtibat bürolarındaki kimseler ve şirket hizmetleri, araştırma cihazları teknikleri veya yönetimi için temel bilgiye sahip kişiler Turkuaz Kart alabilecek nitelikli yabancı kapsamına girmemektedir.

İki düzenlemenin de ortak amacı yabancı yatırımları ülkemize getirebilmek adına şirketlerin burada faaliyet göstermesinde önemli rol oynayan kimseler için daha iyi koşullar sunabilmektir. İki düzenlemede de çok sayıda ortak kişi düzenleme kapsamına girmektedir. Bu kimseler, nitelikleri gereği yabancı olmalarına rağmen ülkede istihdam edilmek istenen kimselerdir.

B. Başvuru Koşulları ve Değerlendirilmesi

1. Başvurucu Süreci

Turkuaz Kart başvurusu⁴³ yurt içinde sistem üzerinden veya yurt dışından yapılabilmektedir. Esas olan yurt dışından yapılan başvurudur⁴⁴. Yurt dışında konsolosluga yapılan başvurularda verilen belgeler elektronik ortamda Bakanlığa iletilir. Başvuru yurt içinde ve yurt dışında yetkili aracı kurum⁴⁵ tarafından da yapılabilir (TKY md. 6/4). Kanunun uygulaması çerçevesinde Bakanlıkça yetkilendirilecek yeni yabancı istihdam bürolarının oluşacağını söylemek mümkündür⁴⁶. Başvuru istenen belgelerin sisteme girilmesi ile tamamlanır. Başvuruda istenen belgeler yönetmelikte belirtilmiştir (TKY md. 8)⁴⁷. İstenen belgeler her koldaki nitelikli yabancı için ayrı ayrı belirtilmiştir.

43 Ayrıntılı bilgi için bkz. Erken (n 20) 173 vd.

44 Ayan, (n 23) 62.

45 Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluştur (UİK md. 3/1-i).

46 Baki Erken, 'Uluslararası İşgücü Kanunu Çerçevesinde Türkiye'de Yabancıların Çalışması' (2016) 11(22) TISK Akademi 380, 389.

47 *TKY Madde 8 uyarınca "Başvuru sırasında aşağıda belirtilen belgeler sisteme yüklenir:*

a) Başvuru dilekçesi,

b) Yabancıya ait pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin sureti,

c) Varsa ilgili kamu kurum ve kuruluşundan alınan uygunluk belgesi,

ç) Bu Yönetmeliğin beşinci maddesinde sayılan yabancılar bakımından:

1) Nitelikli işgücü olarak değerlendirilen yabancı için diploma, iş sözleşmesi, özgeçmiş, atama veya görevlendirme yazısı, mesleki tecrübe, anadil dışında bilinen yabancı dilleri gösteren uluslararası düzeyde kabul edilen belgeler ile benzeri,

2) Nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen yabancı için yatırım büyüklüğü, istihdam düzeyi, ihracat tutarı, mali yeterlilik, faaliyet gösterilen bölge, sektör ve işi gösterir belgeler ile benzeri,

3) Bilim insanı veya araştırmacı için, diploma, akademik kariyer ve unvanı gösterir belge, sahip olunan akademik çalışmalar veya lisans, ticari marka veya patent belgeleri ile benzeri,

4) Kültürel, sanatsal veya sportif faaliyetler açısından ulusal veya uluslararası düzeyde başarılı olmuş yabancı için başarılı olduğunu gösterir belgeler ile benzeri,

5) Türkiye'nin veya Türk kültürünün tanınırlığına veya tanıtımına katkı sağlayan yabancılar için: Turkuaz gönüllüsü olarak uluslararası düzeyde yürütülen faaliyetlere ilişkin belgeler, fikir ve sanat eserleri, süresi, sürdürülebilirliği, devamlılığı ve etki alanı gibi bilgileri içeren tanıtım faaliyetlerine ilişkin belgeler ile benzeri belgeler içerisinde Genel Müdürlükçe belirlenerek Genel Müdürlük resmi internet sayfasında yayımlanan belgeler"

Genel Müdürlük⁴⁸ her bir yabancı grubu için ayrı ayrı gerekli belgeleri belirlemeye, yeni belgeler eklemeye veya bu belgeleri değiştirmeye yetkilidir (TKY md. 8/2).

Turkuaz Kart başvuruları, uluslararası işgücü politikası uyarınca, belirli bir süre için belirli meslek kolları veya coğrafi alan itibarıyla Genel Müdürlükçe sınırlandırılabilir ya da durdurulabilir (TKY md.21).

2. Değerlendirme Süreci

Turkuaz Kart başvurusu Genel Müdürlükçe belirlenen bir puanlama sistemine göre değerlendirilir(TKY. md. 9). Genel Müdürlük, Turkuaz Kart vermek için üç unsuru göz önünde bulundurur. Bunlar ülkenin genel işgücü politikası, Turkuaz Kart için belirlenen değerlendirme kıstasları ve bu kıstaslara göre hazırlanan puanlama sistemidir⁴⁹. Değerlendirme kıstasları Yönetmeliğin 11. maddesinde düzenlenmiştir⁵⁰. Yabancıların nitelikleri bakımından farklı değerlendirme kıstasları belirlenmiştir. Yönetmelikte öngörülen düzenlemelerden biri de uygunluk belgesidir⁵¹. Genel Müdürlükçe ilgili kurumların görüşleri alınarak hazırlanan belge Turkuaz Kart başvurusunun olumlu değerlendirilmesine yönelik herhangi bir kazanılmış hak sağlamaz (TKY md.10/4). Ancak bu belge Turkuaz Kart verilmesi için düzenlenen puanlamaya dâhil edilebilir (TKY md. 9/3).

3. Başvurunun Reddi

Turkuaz Kart başvurusunun reddi, ilgili yönetmeliğin 12. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; (1)değerlendirme kıstaslarını karşılamayan, (2)uluslararası

48 Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü (TKY md.4/1-b)

49 Ayan (n 23) 63.

50 *TKY Madde 11 uyarınca "Puanlama sistemi 5 inci maddede sayılan yabancılar bakımından belirlenen nitelikleri baz alınarak ikinci fıkrada belirtilen kıstaslar doğrultusunda hazırlanır. Puanlama sisteminin hazırlanmasında;*

a) Nitelikli işgücü olarak değerlendirilen yabancı için; öğrenim durumu, öğrenim görülen yükseköğretim kurumunun saygınlığı, ücret düzeyi, üst düzey yönetici olarak, uzmanlık gerektiren yüksek nitelikli işlerde veya Ar-Ge alanında çalışma veya mesleki deneyim, öğrenim ile iş ya da mesleğin uyumu, anadili dışında bildiği yabancı diller ve niteliklerini gösterir benzeri kıstaslar;

b) Nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen yabancı için; belgelendirilen ya da taahhüt edilen yatırım, ihracat veya istihdam düzeyi, yatırım yapılacak sektörün, bölgenin ve işin niteliği, Türkiye’de sahip olunan taşınır veya taşınmazlar ile fikri veya sınai mülkiyet hakları ve niteliklerini gösterir benzeri kıstaslar;

c) Bilim insanı veya araştırmacı için; akademik unvan, ulusal ya da uluslararası alanda bilinen yükseköğretim kurumlarında veya bilim ve teknoloji alanında öne çıkmış kuruluşlarda çalışma veya mesleki deneyim, ulusal veya uluslararası kurumlar tarafından tescillenmiş patent, ticari marka veya lisans, inovasyon faaliyetleri, Ar-Ge alanında ya da bilişim, savunma, maden, enerji gibi ülke ekonomisi açısından stratejik sektörlerde önemli görevlerde çalışma ya da mesleki deneyim ve niteliklerini gösterir benzeri kıstaslar;

ç) Yabancı sporcular için faaliyette bulunduğu spor dalında ferdî ya da kulüp lisansı ile ulusal ya da uluslararası ferdî ya da takım müsabakalarında aldığı dereceleri ya da ödülleri, mensubu olduğu spor kulübünün hukuki statüsü ile ilgili kulübün ulusal veya uluslararası başarıları, uyuşunda bulunduğu ülkede milli sporcu statüsünde olması ve niteliklerini gösterir benzeri kıstaslar;

d) Fikir ve sanat eseri sahibi yabancılar için eserlerinin bilinirliği, ulusal veya uluslararası ödülleri ve niteliklerini gösterir benzeri kıstaslar;

e) Türkiye’nin veya Türk kültürünün tanınırlığına veya tanıtımına katkı sağlayan yabancılar için; süresi, sürdürülebilirliği, devamlılığı ve etki alanı gibi bilgileri içeren tanıtım faaliyetleri, fikir ve sanat eserleri, Turkuaz gönüllüsü olarak uluslararası düzeyde yürütülen faaliyetleri ve benzeri kıstaslar; esas alınır."

51 Uygunluk belgesi: Yabancıların nitelikleri bakımından Turkuaz Kart verilmeye uygun olduğuna ilişkin bu Yönetmelikte belirtilen ve Genel Müdürlükçe belirlenen ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından düzenlenebilecek belgedir (TKY md.4/1-ğ).

işgücü politikasına uygun olmayan, (3)sahte ve yanıltıcı belge ile yapılan, (4)istihdam edilmesine ilişkin gerekçesi yerinde görülmeyen, (5)Türk vatandaşlarına hasredilmiş iş veya meslek için yapılan, (6)ülkeye girişine izin verilmeyecek, sınır dışı edilecek kimselerden olan, (7)kamu düzeni, kamu sağlığı, kamu güvenliğini tehdit eden, (8) ülkemizin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşlarından olan, (9)kanuni sürede başvuru yapmayan kimselerin başvuruları reddedilecektir.

C. Turkuaz Kartın Sağladığı Haklar

Turkuaz Kart'ın sağladığı haklar TKY madde 19'da düzenlenmiştir. İlgili maddede süresiz çalışma iznine atıf yapılmıştır. Süresiz çalışma iznine sahip kimseler uzun dönem ikamet izni⁵² sahip olan kimseler ile aynı haklara sahiptir (UİK md.10/4)⁵³. Yönetmelikte de uzun dönem ikamet iznine paralel olarak hak ve yükümlülükler düzenlenmiştir⁵⁴. Turkuaz Kart sahipleri Türkiye'de askerlik yapma yükümlülüğünden muafır. Seçme ve seçilme hakları yoktur ve devlet memuru olarak çalışamazlar. Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmakla birlikte, Türk vatandaşları gibi pek çok haktan faydalanabilirler. Hak kullanımı Türk vatandaşlarına hasredilmişse, bu hakkın kullanımını talep edemezler.

Bunlara ek olarak bu kimselerin vatandaşlığı kazanmaları da daha kolaydır. Kanunda öngörülen geçiş süresi tamamlandıktan sonra Turkuaz Kart sahibi TVK md.12/1-b bendi kapsamındaki istisnai hallerden biri olarak Türk Vatandaşlığını kazanabilir (TKY md. 19/3). İstisnai yoldan vatandaşlık alabilen kişiler kapsamına *Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunan kimseler* (TVK md 12/1-a) de girmektedir. Bu kimselerin devlete ve millete faydalı olacağı düşüncesi ile vatandaşlık almalarına kolaylık sağlanmıştır⁵⁵. Ancak, geleceğe yönelik bir beklentiye dayanılarak bu kimselere vatandaşlık verilmesi, bu kimselerin kim olacağına tespitinde idareye geniş yetkiler verilmesi nedeniyle eleştirilen bir düzenlemedir⁵⁶. Burada sayılan kimselerin Turkuaz Kart alabilecek nitelikte yabancı kapsamına giren kimseler olduğu gözlenmektedir. Ancak Turkuaz Kart sahibi kimselerin ülkede çalışması gerekirken gelecekte ülkeye faydası olması beklenen kimselerin vatandaşlık almak için Türkiye'de çalışıyor olmaları şart değildir. Yine diğer istisnai vatandaşlık alabilecek bir grup ise Türkiye'de çalışmayan ancak yatırım yapan kimselerdir (TVK md. 12/1-b). Bu kimselerin de yine Turkuaz Kart alabilecek

52 Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikel and Öztekin Gelgel, (n 2) 111 vd; Ekşi, (n 4) 97 vd.

53 Detaylı bilgi için bkz. Erken (n 20) 172 vd.

54 Ayan (n 23) 65.

55 Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (5th edn, Beta 2016) 139.

56 Neşe Çelik Baran, 'Güncel Gelişmeler Işında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması' (2017) 130) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 356, 366.

yatırım yapan nitelikli yabancı sınıfına giren kişiler oldukları söylenebilir. Bunlar maddenin düzenleniş biçimi bakımından da aynı bentte yer alan iki gruptur. Bu iki grup arasındaki temel fark, Türkiye’de çalışmayan yabancı yatırımcılar için Turkuaz Kart için aranan Türkiye’de çalışma şartının aranmamasıdır⁵⁷. Ayrıca bu kimselerin kanunda öngörülen üç senelik geçiş süresini beklemelerine de gerek yoktur.

Buradaki düzenlemenin altında yatan temel amaca bakacak olursak, ülkeye faydası olacağı düşünülen nitelikli yabancıların faaliyetlerini ülkemizde göstermelerine yönelik politikalar göze çarpmaktadır. Nitelikli yabancıların ülkede bulunma şartlarını kolaylaştırmak ve vatandaşlarla benzer imkânlardan faydalanmalarını sağlamak, ülkemizi bu kimseler için daha cazip hale getirme çabasından kaynaklanmaktadır. Ülkenin büyüme hedefleri doğrultusunda ve küreselleşmenin de etkisiyle bu politikaların ileride daha çok artacağı öngörüsünde bulunmak kanımızca mümkündür.

D. Geçiş Süresi

Turkuaz Kart’ın süresiz hale gelmesi için kanunda bir geçiş süresi⁵⁸ öngörülmüştür (UİK md.11/2). Üç yıllık süre içerisinde Turkuaz Kart sahibi izlenir ve değerlendirilir (TKY md.15/2). İzleme ve değerlendirmenin yapılabilmesi için yabancından bilgi ve belge istenebilir. Turkuaz Kart sahibinin bu belgeleri on beş gün içinde Bakanlığa vermesi gerekmektedir (TKY md.15/4). İzleme için istenen belgeler yetkili aracı kurum tarafından da hazırlanabilir (TKY md.16/1). Uzman kişilerin hazırladıkları raporlar doğrultusunda eksikliklerin tamamlanması için Turkuaz Kart sahibine üç aylık süre verilir. Eksiklik giderilmezse, geçiş süresi sonlandırılarak kart iptal edilir (TKY md.15/5).

Geçiş süresi yabancıların Turkuaz Kart almaya uygun olup olmadığının test edildiği bir süreçtir. Bu süreçte çalışmaları incelenir ve kanunda öngörülen faydaları sağlayıp sağlamadığına bakılır. Yabancıya pek çok alanda imtiyazlı haklar sağlayan Turkuaz Kart ancak belirli nitelikte kimselere verilmektedir. Bu niteliklerin o kişide olup olmadığının gözlendiği bir süreç olan geçiş süresi, yabancı için bir çeşit deneme süresi gibidir.

Geçiş süresi kendiliğinden sona ermez, Turkuaz Kart sahibinden süreyi kendisinin takip etmesi beklenir. Geçiş süresinin dolmasına yüz seksen gün kalmasından itibaren ve her durumda geçiş süresi dolmadan yabancıların geçiş süresinin kaldırılması talebinde bulunması gerekir (UİK md.11/2). Talep süresi geçtikten sonra yapılan başvurular reddedilir. Geçiş süresi kaydı, talepten itibaren otuz gün içinde ilgili uzmanın hazırlayacağı nihai raporun olumlu olması halinde Genel Müdürlükçe kaldırılır. İlgili uzman tarafından hazırlanan nihai raporun olumsuz olması halinde

57 ibid.

58 Ayrıntılı bilgi için bkz. Erken (n 20) 174 vd.

Genel Müdürlükçe yapılacak değerlendirme sonucunda geçiş süresinin uzatılmasına veya sonlandırılarak Turkuaz Kart'ın iptaline karar verilir (TKY md. 17/3).

E. Turkuaz Kart Sahiplerinin Yakınlarının Durumu

Turkuaz Kart sahibi yabancıların yakınları da, Turkuaz Kart sayesinde birtakım haklar elde etmektedir. Turkuaz Kart sahibinin eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocuğuna ikamet izni yerine geçen belge verilir (UİK md. 11/4). Bu kimselerin, Turkuaz Kartı sahibi yabancı ile birlikte yaşayabilmeleri amaçlanmıştır. Bu düzenleme, aile birliğinin sağlanmasına yönelik bir adımdır⁵⁹. “Turkuaz Kart yakını belgesi” uzun dönem ikametgah izni yerine geçer⁶⁰.

Turkuaz Kartı sahibi yabancıların eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan çocukları veya bağımlı çocukları istisnai yoldan vatandaşlık kazanabilen kimselerdendir (TVK md.12/1-b)⁶¹. Hayatın olağan akışı çerçevesinde, aileyi oluşturan bu kimselerin Turkuaz Kart sahibinden ayrı yaşayacağı düşünülemez. Burada ailenin bir arada tutulması politikasının yansımaları olan bir düzenleme söz konusudur⁶². TVK'da geçen bağımlı çocuk kavramı, ergin bağımlı çocuk olarak kabul edilmektedir çünkü ergin olmayan çocuklar zaten madde kapsamı içerisindedir. *Güngör* eserinde, bu kimselerin ayrı bir kategori olarak kabul edilmesinden önce “münferit göçmen”⁶³ yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmiştir. Bu nedenle Turkuaz Kart sahibinin vatandaşlığa başvurmaması durumunda yakınlarının da vatandaşlığa başvuruda bulunamayacağını savunmaktadır⁶⁴.

F. Turkuaz Kartın İptali

Turkuaz Kart, sahibinin talebiyle iptal edilebileceği gibi resen idarece de iptal edilebilir⁶⁵. İdarenin iptal edebileceği sebeplerinden biri sahibinin Turkuaz Kart'ın geçerlilik tarihinden itibaren; altı ay içinde Türkiye'ye gelmemesi ya da mücbir sebep olmaksızın iki yıldan uzun bir süre aralıksız yurtdışında kalmasıdır. Bakanlıkların uygun bulma durumu hariç pasaport süreleri dolan ve uzatılmayan yabancıların, kanuna aykırı kayıt dışı çalışan kimsenin, kesintisiz bir sene çalışmadığı tespit edilen kişinin

59 Ayan (n 23) 66.

60 Çelikel and Öztekin Gelgel (n 2) 198.

61 Kanunun tam metni: TVK madde 12: “(1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Cumhurbaşkanlığı kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığı kazanabilirler.
(2) a) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler.
b) (Ek: 28/7/2016-6735/27 md.) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.(1)
c) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.
d) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.”

62 Gülin Güngör, *Tâbiyet Hukuku* (5th edn. Yetkin Yayınları 2017) 104.

63 İskan Kanunu md. 3/1-g: “Münferit göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir.”

64 Güngör (n 62) 104.

65 Ayan (n 23) 67.

Turkuaz Kartı da iptal edilir. Yanıltıcı belge ile Turkuaz Kart başvurusu yapıldığının sonradan tespiti halinde de iptal söz konusu olacaktır. Turkuaz Kart taşıma niteliğini kaybeden yabancı için ve kamu düzeni, kamu sağlığı, kamu güvenliğini tehdit eden ya da hakkında ülkeye giriş yasağı veya sınır dışı edilme kararı verilen yabancının Turkuaz Kart'ı da iptal edilecektir (TKY md. 22/1).

Düzenlemeye bakıldığında Turkuaz Kart'ın sağladığı faydaların nitelikli yabancı için sürekli olmayabileceği anlaşılmaktadır. İki yıldan uzun bir süre aralıksız olarak ülkede bulunmayan kimsenin kartı iptal edilecektir. Burada ülkenin nitelikli yabancı istihdamından elde etmek istediği faydalar karşılığında yabancıya bu hakları sağladığı görülmektedir. Faaliyetlerini bırakan yabancının ülkeyi de terk etmesi halinde, Türkiye'deki imtiyazlı hakları kartın iptali ile son bulabilecektir.

III. Dünyadaki Turkuaz Kart Benzeri Uygulamalar

Diğer ülkelerde de nitelikli personel istihdamı için yabancılara bazı kolaylıklar sağlayan düzenlemeler yapılmıştır. Diğer yabancılara nazaran imtiyazlı birtakım haklar sağlayan düzenlemeler içinde kart uygulaması dikkat çekmektedir. Çalışmamızda ABD ve AB uygulamalarına karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

A. Avrupa Birliğindeki “Mavi Kart”

Avrupa Birliği Konseyi'nin 2009 yılında kabul ettiği Mavi Kart Yönergesi^{66,67}, Turkuaz Kart'a benzer olarak, nitelikli işgücü olan üçüncü devlet vatandaşlarına çalışma izni ve ikamet izni verilmesini düzenlemektedir. Bu uygulamanın amacı, rekabeti arttırmak ve sonucunda ekonomik büyümeye katkı sağlamaktır⁶⁸.

Nitelikli işgücü olan kimsenin ailesi de Mavi Kart sayesinde ikamet izni alabilmektedir (Direktif madde 16). Turkuaz Kart uygulamasında aile bireyleri; eş ve bakmakla yükümlü olunan çocuklar ile sınırlandırılmıştır. Direktif ise aile üyeleri kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Ancak aile üyelerinin kapsamına kimin gireceği belirlemek için 2003/86 EC direktifine atıf yapılmıştır (Direktif md. 2). Buna göre kapsama eş, bakmakla yükümlü olunan çocuklar (evlatlık çocuklar da dahil) ve ergin olmayan çocuklar aile bireyleri kapsamına girmektedir ancak iç hukukta ilk derece akrabaların ve evlilik bağı bulunmayan partnerlerin de kapsama alınabileceği öngörülmüştür⁶⁹. Bu genel bir düzenlemedir ancak iç hukukta kapsamın

66 25 Mayıs 2009 tarihli Konsey Direktifi 2009/50/EC.

67 Avrupa Birliği Konseyi, 'on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purposes of Highly Qualified Employment' 2009) <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0050>> accessed 07.12.2018.

68 Çelik Baran (n 56) 374.

69 Union Migrant Net, 'Regular Migration EU Legislation: Instruments and Profiles' <<http://social.unionmigrantnet.eu/MonoSoftware.MonoX.GetImage.axd?git=SnFile&entityid=1a70103e-c660-4c02-9ecd-a4c80143b4f2&tsta mp=635713692433530000>> accessed 07.12.2018.

genişletilebileceği öngörüldüğünden Mavi Kart için de aile üyelerinin kapsamı daha geniş tutulabilecektir. Yasal bir düzenleme olmaksızın Turkuaz Kart uygulaması için belirtilen kapsamın genişletilmesi mümkün değildir.

AB Mavi Kart, sahibine üye devlet vatandaşları ile eşit sosyal ve ekonomik haklar vaat etmektedir. İşçi pazarına girme hakkı (md. 12), geçici işsizlikte (ardışık olarak üç ayı geçmeyen işsiz kalmalar için) Mavi Kart'ın geçerliliğini devam ettirmesi (md.13), üye devlet vatandaşları ile eşit olarak sözleşme hakkı(md.14), sunmaktadır. Turkuaz Kart sahipleri ise seçme seçilme, askerlik yapma ve özel düzenlemeler ile Türk vatandaşlarına hasredilen haklar dışında Türk vatandaşları ile eşit haklara sahiptir. Bu anlamda AB uygulamasına nazaran nitelikli yabancıların daha geniş haklara sahip olduğu söylenebilir.

Çerçeve direktif, üye devletler için temel bir uygulama öngörmektedir. Üye devletlerin iç hukuklarında daha farklı düzenlemelerin ve şartların öngörülmesi mümkündür.

B. Amerika'daki “Yeşil Kart”

ABD'de Yeşil Kart uygulamasının kapsamı diğer benzer uygulamalara nazaran oldukça geniştir. Sadece nitelikli işgücüne değil, ülke vatandaşlarının ailesinden kimselere, özel göçmen olarak adlandırılan kimselere, mültecilere sığınmacılara, insan hakları mağdurlarına, istismar kurbanlarına ve yine farklı kategorilerde pek çok kimseye verilebileceği öngörülmüştür⁷⁰. Yeşil Kart bu kişilere ABD'de kalıcı olarak çalışma ve yaşama hakkı sağlayan bir uygulamadır. Konumuz itibariyle işgücü dolayısıyla alınan Yeşil Kart uygulamasını inceleyeceğiz.

Yeşil Kart uygulaması için üç farklı tercih kategorisi oluşturulmuştur. İlk tercih göçmen işçiler kapsamına; bilim, sanat, eğitim, spor veya ticaret alanlarında olağanüstü yeteneğe sahip kimseler, üstün düzeyde araştırmacı ya da akademisyenler ve uluslararası alanda belirli kriterleri karşılayan yöneticiler ve idareciler girmektedir⁷¹. İkinci tercih işçiler kapsamına; lisansüstü derecesi gerektiren bir meslek grubunda çalışanlar⁷², bilim, sanat ve ticaret alanında özel yeteneğe sahip kimseler ve ulusal yatırımdan feragat edenler girmektedir. Üçüncü tercih işçiler kapsamına ise; en az iki yıl deneyim ya da eğitim almış vasıflı işçi, lisans derecesine sahip çalışanlar, iki yıldan az eğitim ya da iş deneyimi olan vasıfsız işçiler girmektedir. Yeşil Kart bir milyon doların üzerinde yatırım yapan en az on çalışana sahip ve yeni bir ticari alanda faaliyet gösteren kimselere de verilebilir.

70 Detaylı bilgi için bkz. Amerikan Vatandaşlık ve Göçmenlik Bürosu, ‘Green Card Eligibility Categories’ <<https://www.uscis.gov/greencard/eligibility-categories>> accessed 08.12.2018.

71 Detaylı bilgi için bkz. Vize Merkezi, ‘Çalışma Yoluyla Green Card’ <<https://www.vizemerkezi.com/amerika/green-card/calisma-yoluyla-green-card>> accessed 09.12.2018.

72 Amerikan eğitim sisteminde bazı meslek dallarına sahip olabilmek için üniversitenin(collage) üzerine ek olarak ikinci bir üniversite bitirmek gerekmektedir. Bu meslek dallarına örnek olarak avukatlık, doktorluk ve mimarlık verilebilir.

Yeşil Kart uygulamasında da nitelikli yabancı kapsamına benzer niteliğe sahip olan kişilerin kapsama girdiği görülmektedir. Yatırımcılar ve işinde özel yeteneğe sahip kimselerin önceliği söz konusudur.

Yeşil Kart uygulamasının kapsamı nitelikli işgücü ile sınırlandırılmayacak kadar geniştir. İşgücüne yönelik yapılan üçlü ayırmada da vasıflı olmayan bir işçinin bile Yeşil Kart alabilmesine imkan tanınmıştır. Elbette, olağanüstü yeteneğe (high qualified) sahip kimseler daha önceliklidir ancak bu Yeşil Kart almak için zorunlu bir unsur oluşturmamaktadır.

Yeşil Kart'ın farklı uygulama alanlarından biri de çekiliş ile bu kartın yabancılara verilebiliyor olmasıdır. Uygulamanın ülkeye az göçmen gönderen ülkelerde doğan kimseler için getirildiği söylenmektedir (Çeşitlilik göçmeni)⁷³. Ancak bireylerin piyango yöntemi ile seçilmesi, uygulamanın etikliği bakımından eleştirilere maruz kalmaktadır⁷⁴.

Sonuç

Turkuaz Kart, nitelikli işgücü istihdamını destekleyen bir politikanın sonucu olarak hayatımıza girmiş bir uygulamadır. Ülkede ekonominin olumlu yönde etkileneceği inancı ile bazı yabancılara ülkemizde çalışması, ülkemizde faaliyet göstermesi teşvik edilmeye çalışılmıştır.

Nitelikli yabancıya ülkede istihdamını sağlamak üzere, bu kimselerin diğer yabancılara nazaran imtiyaz tanıyan haklardan yararlanması öngörülmüştür. Seçme seçilme hakkı, askerlik yükümlülüğü ve Türk vatandaşlarına hasredilen haklar dışında Türk vatandaşları ile eşit haklardan yararlanmalarına imkan tanınmıştır. Bu da nitelikli yabancı sıfatına haiz kimsenin ülke vatandaşı gibi pek çok hak ve korumadan yararlanabileceği anlamına gelmektedir.

Nitelikli yabancıya kapsamının yönetmelikte daha geniş anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Kanımızca; kanundaki tanımın daha kapsayıcı olarak düzenlenmesi, yönetmelik ve kanun arasındaki paralelliğin sağlanması adına daha isabetli olurdu. Turkuaz Kart, ABD'deki Yeşil Kart uygulaması gibi her kesimden yabancıya verilmesi öngörülen bir kart değildir. Bu nedenle uygulamanın kapsamının kanunda daha keskin çizgiler ile belirlenmesi, uygulamanın niteliği gereği hukuki açıdan daha doğru bir yöntem olacaktır.

Nitelikli yabancıya bu sığata haiz olup olmadığını daha iyi görmek adına, Turkuaz Kart için bir geçiş süresi öngörülmüştür. Bu yönüyle, neredeyse ülke vatandaşı gibi

73 ABD Ankara Büyükelçiliği, 'Yeşil Kart Çekilişi' <<https://tr.usembassy.gov/tr/visas-tr/immigrant-visas-tr/diversity-visa-tr/>> accessed 09.12.2018.

74 Detaylı bilgi için bkz. N Kocaoğlu, Kağan, 'ABD Göçmenlik Reformunun Ana Hatları ve Türk-Amerikan Toplumuna Etkisi' (2016) 2016(1) Ankara Barosu Dergisi 275

muamele görecek yabancınn, geçiş süresi içinde ülkenin arzuladığı niteliklere sahip olup olmadığı gözlemlenecektir.

Yabancıya uzun süreli ikamet izninin sağladığı hakları tanıyan Turkuaz Kartın iptal edilmesi belli hallerin varlığı halinde mümkündür. Nitelikli yabancınn ülkede faaliyet göstermesi amacıyla getirilen bir düzenleme olduğundan, nitelikli yabancınn aralıksız iki yıl ülke dışında bulunması halinde ve yabancınn en az bir yıl kesintisiz bir şekilde çalışmadığının tespit edildiğinde kart iptal edilecektir. Buna göre imtiyazlı hakların, yabancıya ancak ülke için faaliyetlerini sürdürmesi ve ülkeye beklenen faydaları sağlaması halinde verildiği söylenebilir.

Başka devletler ekonomik gerekçeler ile nitelikli işgücü istihdamını destekleyen uygulamalara yer vermektedir. AB'deki Mavi Kart uygulaması da üye olmayan devletlerde yaşayan ve vasıflı olan kimselerin faaliyetlerini üye devletlerde göstermeleri halinde diğer yabancılara göre daha çok haktan yararlanmalarını sağlamaktadır. ABD'deki Yeşil Kart uygulamasında ise, nitelikli işgücüne sahip kimselere öncelik verilmek ile birlikte, kapsam olarak bununla sınırlandırılmamıştır. Bu yönüyle diğer kart uygulamalarından oldukça farklı bir çerçeveye çizmektedir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almamıştır.

Kısaltmalar Listesi

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AYM	: Anayasa Mahkemesi
A.e.	: Aynı Eser
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DYYK	: Doğrudan Yabancı Yatırımcılar Kanunu
DYYPIY	: Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
md.	: madde
RG.	: Resmi Gazete
S.	: sayfa
T.	: Tarih
TKY.	: Turkuaz Kart Yönetmeliği
TVK.	: Türk Vatandaşlığı Kanunu
UİK.	: Uluslararası İşgücü Kanunu
vd.	: ve devamı

Kaynakça/References

- Ayan HA, 'Türk Hukukunda Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Çalışma Şartları' (2018) 1 Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 53
- Aybay R, *Yabancılar Hukuku* (3rd edn, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2010)
- Çelik Baran N, 'Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması' (2017) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 356
- Çelikel A and Öztekin Gelgel G, *Yabancılar Hukuku* (23rd edn, Beta 2017)
- Doğan V, *Türk Yabancılar Hukuku* (2nd edn, Savaş Yayınevi 2017)
- Ekşi N, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (4th edn, Beta 2016)
- Erdem B, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (5th edn, Beta 2016)
- Erken B, *Türkiye'de Yabancıların Çalışması* (Seçkin 2018)
- Erken B, 'Uluslararası İşgücü Kanunu Çerçevesinde Türkiye'de Yabancıların Çalışması' (2016) 11 TISK Akademi 380
- Gözler K and Kaplan G, *İdare Hukuku Dersleri* (19th edn, Ekin Kitapevi Yayınları 2017)
- Gözübüyük AŞ and Tan T, *İdare Hukuku Cilt I Genel Esaslar*, vol I (10th edn, Turhan Kitapevi 2014)
- Güneş T, *Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri* (Sevinç Matbaası 1965)
- Güngör G, *Tâbiyet Hukuku* (5th edn, Yetkin Yayınları 2017)
- Öztürk BK, *Fransız ve Türk Hukukunda İdarenin Düzenleme Yetkisinin Kapsamı* (Yetkin Yayınları 2009)
- Tekinalp G, *Türk Yabancılar Hukuku* (8th edn Beta 2003)
- Yılmaz M, *Türk Yabancılar Hukukunda Çalışma İzni* (On İki Levha Yayıncılık 2017)
- Kaya C, 'Türkiye'de Geçici Koruma Statüsü Sahibi Yabancıların Çalışma Hakları' (2017) 1 Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 57
- Kocaoğlu N, Kağan, 'ABD Göçmenlik Reformunun Ana Hatları ve Türk-Amerikan Toplumuna Etkisi' (2016) 2016 Ankara Barosu Dergisi 275
- ABD Ankara Büyükelçiliği, 'Yeşil Kart Çekilişi' (<<https://tr.usembassy.gov/tr/visas-tr/immigrant-visas-tr/diversity-visa-tr/>> accessed 09.12.2018)
- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 'Doğrudan Yabancı Yatırımlar' (2018) <<https://www.ailevecalisma.gov.tr/uigm/yabancılar/dogrudan-yabanci-yatirimlar/>> accessed 22.05.2019
- Amerikan Vatandaşlık ve Göçmenlik Bürosu, 'Green Card Eligibility Categories' (<<https://www.uscis.gov/greencard/eligibility-categories>> accessed 08.12.2018)
- Avrupa Birliği Konseyi, 'on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purposes of Highly Qualified Employment' (2009) <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0050>> accessed 07.12.2018
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, 'Uluslararası İşgücü Kanunu Tasarısı' (2016) <<https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0727.pdf>> accessed 22.05.2019
- Union Migrant Net, 'Regular Migration EU Legislation: Instruments and Profiles' (<<http://social.unionmigrantnet.eu/MonoSoftware.MonoX.GetImage.axd?git=SnFile&entityid=1a70103e-c660-4c02-9ecd-a4c80143b4f2&tstamp=635713692433530000>> accessed 07.12.2018)
- Vize Merkezi, 'Çalışma Yoluyla Green Card' (<<https://www.vizemerkezi.com/amerika/green-card/calisma-yoluyla-green-card>> accessed 09.12.2018)